

DOI: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2019-62-95-102>
УДК 378.1:364.4(4-6СС)

НАВЧАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

©Фесенко Н. С., Рубашка В. П.

Українська інженерно-педагогічна академія

Інформація про авторів:

Фесенко Наталія Св'ятославівна: ORCID: 0000-0001-8582-8066; nataliya_fesenko@ukr.net; кандидат наук з державного управління, доцент кафедри креативної педагогіки і інтелектуальної власності; Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська, 16, м. Харків, 61003, Україна.

Рубашка Володимир Петрович: ORCID: 0000-0002-9856-3850; uirakriv@gmail.com; кандидат технічних наук, доцент кафедри креативної педагогіки і інтелектуальної власності; Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська, 16, м. Харків, 61003, Україна.

У статті проаналізовано механізми реалізації соціальної політики держави. Визначено історичні умови формування спільної соціальної політики Європейського Союзу. З'ясовано, що головним напрямом заснування спільної Європи було визначено розвиток економічного сектору країн-засновників. Основною метою держав, що об'єднувалися та зазначали це в Римській угоді 1957 р., було створення спільного ринку. Вважалося, що політична та соціальна інтеграція настане пізніше.

Виявлено коло питань професійної підготовки висококваліфікованих працівників у галузі надання соціальних послуг. Узагальнено основні складові та напрями реалізації Європейської основи соціальних прав: рівні можливості та доступ до ринку праці; справедливі умови праці; соціальний захист та інклюзія. Надано характеристику законодавчих ініціатив щодо механізму впровадження компоненту. Зазначено напрями реалізації прийнятого європейського акту: створення Європейського органу з праці, ініціативи щодо забезпечення балансу між роботою та особистим життям батьків і опікунів, нової Директиви про прозорі і передбачувані умови праці і реформи правил координації соціального забезпечення.

Виявлено, що основною політикою у сфері соціального захисту ЄС є стратегія «Європа 2020» і відкритий метод координації соціального захисту та соціальної інтеграції (соціальний ОМС – «open method of coordination»), який має на меті сприяти соціальній єдності та рівності через адекватний, доступний і фінансово стійкий соціальний захист, систему соціальної інтеграції.

Окрему увагу приділено аналізу системи соціального захисту Європейського Союзу, метода координації соціального захисту та соціальної інтеграції. Виявлено, що соціальна політика як національного, так і наднаціонального рівнів є невід'ємною частиною глобалізаційних процесів. Визначено поняття соціального виміру Європейського Союзу, охарактеризовано особливості членства в ЄС та можливості кожної країни-члена стосовно прийняття рішення щодо бюджетів соціальних витрат.

Проаналізовано систему навчання фахівців для надання соціальних послуг у Великій Британії, Франції, Німеччині та Нідерландах, виявлено специфічні та спільні риси процесу підготовки соціальних працівників у зазначених країнах.

Ключові слова: соціальні працівники, соціальні послуги, соціальна політика, система підготовки, європейські країни.

Фесенко Н. С., Рубашка В. П. «Обучение социальных работников в странах Европейского Союза»

В статье проанализированы механизмы реализации социальной политики государства. Определены исторические условия формирования общей социальной политики Европейского Союза. Выяснено, что главным направлением основания общей Европы было определено развитие экономического сектора стран-учредителей. Основной целью государств, которые объединялись и отмечали это в Римском соглашении 1957 г., было создание общего рынка. Считалось, что политическая и социальная интеграция наступит позже.

Выявлен круг вопросов профессиональной подготовки высококвалифицированных работников в области оказания социальных услуг. Обобщены основные составляющие и направления реализации Европейской основы социальных прав: равные возможности и доступ к рынку труда; справедливые условия труда; социальная защита и инклюзия. Охарактеризованы законодательные инициативы по механизму внедрения компонента. Указано направления реализации принятого европейского акта: создание Европейского органа по труду, инициативы по обеспечению баланса между работой и личной жизнью родителей и опекунов, новой Директивы о прозрачных и предсказуемых условиях труда и реформы правил координации социального обеспечения.

Установлено, що основною політикою в сфері соціальної захисти ЄС являється стратегія «Європа 2020» і відкритий метод координації соціальної захисти і соціальної інтеграції (соціальний ОМС – «open method of coordination»), який має метою сприяти соціальній сплоченості і рівності через адекватну, доступну і фінансово стійку соціальну захисту, систему соціальної інтеграції.

Особливу увагу приділено аналізу системи соціальної захисти Європейського Союзу, методу координації соціальної захисти і соціальної інтеграції. Виявлено, що соціальна політика як національного, так і наднаціонального рівня являється неотъемлемою частиною глобалізаційних процесів. Визначено поняття соціального виміру Європейського Союзу, охарактеризовано особливості членства в ЄС і можливості кожної країни-члена щодо прийняття рішення про бюджети соціальних витрат.

Проаналізовано систему навчання фахівців для надання соціальних послуг в Великій Британії, Франції, Німеччині та Нідерландах, виявлені специфічні та загальні риси процесу підготовки соціальних працівників в зазначених країнах.

Ключові слова: соціальні працівники, соціальні послуги, соціальна політика, система підготовки, європейські країни.

Fesenko N. S., Rubashka V. P. "Training of Social Workers in the Countries of the European Union"

The article analyzes the mechanisms of realization of the state social policy. The historical conditions of formation of the common social policy of the European Union are determined. It was substantiated that the development of the economic sector of the member countries was the main direction of the foundation of a common Europe. The main objective of the countries which united and noted that in the 1957 Rome Treaty was the creation of a common market. It was believed that political and social integration would eventually follow.

The article reveals anumber of issues of vocational training of highly skilled professionals for the sphere of social services. The main constituents and directions of realization of the European basis of social rights are generalized: equal opportunities and access to the labor market; fair working conditions; social protection and inclusion. The description of legislative initiatives concerning the mechanism of implementation of the component is given. The directions of implementation of the adopted European act are set out: the creation of a European Labor Organization, initiatives to ensure a balance between work and personal life of parents and guardians, a new Directive on transparent and predictable working conditions and reform of the rules for the coordination of social security.

It is revealed that the main policy in the field of social protection of the EU is the Europe 2020 Strategy and an open method of coordination of social protection and social integration (OMC), which aims to promote social cohesion and equality through adequate, accessible and financially sustainable social protection, a system of social integration.

Particular attention is paid to the analysis of the system of social protection of the European Union, the method of coordination of social protection and social integration. It is revealed that social policy at both national and supranational levels is an integral part of globalization processes. The concept of the social dimension of the European Union is defined; the peculiarities of membership in the EU and the possibilities of each member state regarding decision-making on matters which concern the budgets of social expenditures are described.

The system of training of specialists for providing social services in the United Kingdom, France, Germany and the Netherlands is analyzed, the specific and common features of the process of training social workers in the specified countries are revealed.

Keywords: social workers, social services, social policy, training system, European countries.

Постановка проблеми. Демократичні та високорозвинені країни приділяють велику увагу не тільки створенню комфортних умов для функціонування економічного сектору, але й опікуються неприбутковими сферами життєдіяльності держави: культурно-мистецькою, освітньою галузями та впровадженню ефективної соціальної політики, яка опосередковано демонструє рівень додержання прав громадян. Серед напрямів

останньої не можна визначити головні та другорядні, тому що соціальні питання завжди є актуальними, а суспільства постійно стикаються з нагальними життєвими потребами людей.

Механізми реалізації соціальної політики держави досить різноманітні: організаційний, інституційний, функціональний, правовий, економічний тощо. Одним із важливих факторів успішного функціонування вищезазначених механізмів є професіоналізм виконавців, тобто

гідна підготовка працівників соціальної сфери як компетентного людського ресурсу.

Аналіз останніх досліджень.

Європейський Союз став рушійною силою континенту в процесі створення соціально справедливого суспільства. Однак саме соціальний фактор завжди був стрижнем проблем у процесі будівництва Спільнот.

Головним напрямом заснування загальної Європи було визначено розвиток економічного сектору країн-засновників. Основною метою держав, що об'єднувалися та зазначали це в Римській угоді 1957 р., було створення спільного ринку. Вважалося, що політична та соціальна інтеграція настане пізніше.

Кооперація та подальше об'єднання Євроспівтовариства з країнами, які мали слабкіші соціальні системи, спричинили деформацію та затримки в розвитку саме цього сектору. Враховуючи інституційні та фінансові можливості державних органів влади, у цій сфері мало що можна було зробити.

Однак, незважаючи на несприятливі та гальмуючі умови, було розроблено ефективну стратегію стосовно побудови спільної соціальної політики ЄС, що передбачала створення цього сектору протягом чотирьох етапів.

Україна гостро потребує підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі соціального забезпечення, здатних сприяти реалізації завдань, що притаманні сучасності, зокрема подальшому просуванню соціального прогресу, формуванню політики щодо справедливого надання рівних прав та можливостей особам, що опинилися в складних життєвих обставинах.

Окремі питання професійної підготовки висококваліфікованих працівників у галузі надання соціальних послуг розглядають українські провідні фахівці. Увагу привертають роботи вітчизняних учених Л. В. Віннікової, А. Й. Капської, В. Е. Луначека, Н. О. Микитенко, Н. П. Рубан, О. Файчук, Н. С. Фесенко та ін.

Деякі аспекти процесу навчання фахівців соціальної сфери за кордоном досліджують Н. М. Гайдук, О. М. Гомонюк, О. В. Загайко, С. О. Кубіцький, А. Є. Кулікова, Г. В. Лещук, Л. І. Романовська, Т. В. Семигіна, О. І. Холостова та ін.

Праці Дж. Еддісона, Л. Хантрайс, Д. Гонсалес, Д. Кеннера, М. Трелфолл, Дж. Фолкнера та ін. присвячені окресленню загальних вимірів спільної європейської соціальної політики.

Проте успішний досвід запровадження механізмів соціального забезпечення та вдосконалення процесу навчання фахівців для

цієї сфери як в Європейському Союзі, так і в окремих країнах-членах ЄС, сьогодні недостатньо досліджено, що й зумовило написання статті.

Формулювання цілей статті. Метою статті є проведення всебічного аналізу складових спільної соціальної політики Європейського Союзу та визначення основних технологій підготовки соціальних працівників та службовців для зазначеної сфери в країнах Європи.

Виклад основного матеріалу. Майже півтора року тому, 17 листопада 2017 р., в Гетеборзі (Швеція), на Саміті з соціальних питань за справедливу роботу і зростання лідери Європейського Союзу урочисто проголосили Європейську основу соціальних прав (European Pillar of Social Rights). Цей документ знаменує собою появу четвертої опори (або стовпа) – спільної політики в конкретній сфері. Так, поряд з економічним, зовнішньополітичним (безпековим) та поліційним просторами з'явився соціальний сектор, який тепер за своїм значенням був виокремлений серед інших спільних напрямів розвитку Європейського Співтовариства. За цей час Європейська комісія розробила на європейському рівні конкретні ініціативи для реалізації 20 прав і принципів.

Відзначаючи цю першу річницю Основи, президент Європейської комісії Жан-Клод Юнкер, віце-президент по європейському і соціальному діалогу Валдіс Домбровскіс і комісар із питань зайнятості, соціальних питань, навичок і трудової мобільності Маріанна Тіссен, сказали: «Європейська основа соціальних прав покликана внести позитивні зміни в повсякденне життя всіх європейців. У Комісії ми використовуємо всі наявні в нашому розпорядженні інструменти, щоб втілити в життя принципи Основи» [5].

Півріччя після Європейського саміту стало більш соціальним, ніж будь-коли, а Європейська основа соціальних прав міцно інтегрувалася в процес моніторингу соціального прогресу. Цикл заходів щодо соціальних питань у 2019 році ще раз підтверджує це.

Комісія висунула ряд законодавчих ініціатив щодо реалізації компоненту. Але деякі з наданих пропозицій все ще обговорюються між Європейським парламентом і державами-членами. Це стосується, зокрема, Європейського органу з праці, ініціативи щодо забезпечення балансу між роботою та особистим життям батьків і опікунів, нової Директиви про прозорі і передбачувані умови праці і реформи правил координації соціального забезпечення. Також Європейська Комісія запропонувала комплекс

заходів для внесення змін у спільний європейський бюджет, що направлений на допомогу державам-членам інвестувати в людей.

Тільки Європейський соціальний фонд плюс (The European Social Fund Plus) повинен буде фінансувати більш ніж 100 мільярдів євро в період з 2021 по 2027 рік. Щоб виконати такі спільні умови, органам управління Європейського Союзу потрібно буде швидко просунути по всіх цих пропозиціях до європейських виборів у травні 2019 року.

Разом з Європейським парламентом, державами-членами, соціальними партнерами та громадянським суспільством, європейці прагнуть захищати і просувати соціальні права, які на достатньому рівні будуть підтримувати справедливі і добре функціонуючі ринки праці та системи соціального забезпечення зараз і в майбутньому [5].

Європейська основа соціальних прав була вперше оголошена президентом Ж.-К. Юнкером у його Зверненні щодо прогресу розвитку ЄС за 2015 р. і представлена Європейською Комісією в квітні 2017 р. 17 листопада 2017 р. лідери Європейського Союзу урочисто проголосили про цей акт на Саміті з соціальних питань за справедливу роботу і зростання в Гетеборзі, Швеція. Дотримання принципів та прав, визначених Європейською основою соціальних прав, є спільною відповідальністю інституцій Європейського Союзу, держав-членів, соціальних партнерів та інших зацікавлених сторін. Європейські інституції повинні будуть допомагати встановлювати правила та рамки й визначатимуть напрями впровадження Європейської основи соціальних прав через законодавство, де це необхідно, з повним дотриманням компетенцій держав-членів та врахуванням різноманітності виникаючих ситуацій.

Європейська основа соціальних прав висловлює 20 принципів і прав, необхідних для справедливих і добре функціонуючих ринків праці та систем соціального забезпечення в Європі ХХІ століття. Цей акт має три основні категорії: рівні можливості та доступ до ринку праці; справедливі умови праці; соціальний захист та інклюзія [6].

Це перший набір прав, проголошених інститутами ЄС із часів Хартії основних прав. Цей документ допоможе стимулювати розвиток соціальних програм, приносячи користь усім громадянам по всьому ЄС.

Системи соціального захисту Європейського Союзу призначені для охорони громадян від ризиків та потреб, пов'язаних із:

- безробіттям,

- батьківськими обов'язками,
- хворобою та охороною здоров'я,
- інвалідністю,
- втратою подружжя або батька,
- похилим віком,
- втратою житла,
- соціальною непристосованістю.

Основною політикою у сфері соціального захисту ЄС є стратегія «Європа 2020» і відкритий метод координації соціального захисту та соціальної інтеграції (соціальний ОМК – «open method of coordination»), який має на меті сприяти соціальній єдності та рівності через адекватний, доступний і фінансово стійкий соціальний захист, систему соціальної інтеграції.

Через соціальний ОМК – та у співпраці з Комітетом соціального захисту – ЄС забезпечує основу для розробки національної стратегії соціального захисту та соціальних інвестицій, а також для координації політики між країнами ЄС із питань, що стосуються:

- бідності і соціального обмеження,
- охорони здоров'я,
- тривалого догляду,
- пенсії [9].

За минулий рік Комісія висунула кілька ініціатив, які сприяють втіленню в життя принципів «Основи», серед яких пропозиція про допомогу працюючим батькам і опікунам в управлінні їх сімейним життям і професійною кар'єрою, оновлення законодавства ЄС у галузі охорони здоров'я та безпеки, заходи щодо більш передбачуваних і прозорих умов праці, а також програму щодо рекомендації про доступ до соціального захисту працівників і самозайнятих.

Ці пропозиції доповнюють попередні ініціативи в соціальній сфері, вжиті Комісією Ж.-К. Юнкера, такі, як підвищення рівня гарантії молоді, підтримка інтеграції у ринок праці безробітних, які не мали можливості знайти роботу довгий термін, забезпечення рівної оплати за рівну працю для звільнених працівників і забезпечення доступності основних продуктів і послуг для людей з обмеженими можливостями.

Соціальна політика отримала міжнародну популярність, і зараз вважається доцільним для регіональних угруповань країн розвивати транскордонне співробітництво, регулювати вільне пересування працівників та механізми формування соціальних і трудових прав. Як зазначає М. Трелфолл, саме регіоналізм забезпечує конструктивну альтернативу обмеженням і проблемам, пов'язаним як із двосторонніми, так і з глобальними режимами міжнародного соціально-економічного

перерозподілу та забезпеченням прав людини [8].

Фактично вона стверджує, що соціальна політика як національного, так і наднаціонального рівнів є невід'ємною частиною глобалізаційних процесів і дійсно лежить в їхній основі. Соціальна політика та питання добробуту постають місцем зіткнення для національних суб'єктів (виборців, споживачів або виробників), які прагнуть регулювати чи протистояти стратегіям глобалізації. Таким чином, можна стверджувати, що соціальна політика дійсно функціонує в процесі регіональної інтеграції в епоху глобалізації, співіснує з нею і співрозвивається. І контраргумент – що глобальна ринкова система і відповідь ЄС на неї все більше обмежують і дискримінують національні держави в питаннях соціального добробуту – лише висвітлює необхідність розуміння середовища, в якому вони можуть розвиватися. У цьому контексті регіональні інтеграційні процеси, безумовно, можуть спиратися на досвід інших країн, а ті, що існують в ЄС, є дуже показовими.

Проте соціальний вимір ЄС ще не має чіткого визначення. На думку М. Трелфолл, з одного боку, це – набір обов'язкових нормативних актів, що є частиною *acquis communautaire* ЄС – всього законодавства ЄС, до якого повинні приєднуватися всі нові держави-члени. З іншого боку, він також складається з «м'якого» закону, тобто лише заохочувальних заходів, а саме: рекомендації, декларації про наміри та керівні принципи. А оскільки соціальна політика стосується освіти, охорони здоров'я та соціального захисту, то стає незрозумілим, чому більшість політичних інструментів стосується лише умов праці [8].

Членство в ЄС передбачає узгодження наднаціонального об'єднання політики та ресурсів, проте держави все ще можуть вільно приймати рішення щодо бюджетів соціальних витрат і при необхідності запроваджувати скорочення фінансування соціальних послуг. Європейський політичний дискурс може створити враження, що соціальний вимір – це, головним чином, забутий проект, але це не так. Загальні уявлення про протиріччя, що розгортаються на цьому полі, виникають через недостатньо розроблені механізми та методи, які забезпечують реалізацію європейської соціальної політики. Саме одним із напрямів ефективного функціонування соціальної сфери є процес професійної підготовки майбутніх працівників соціальних служб країн Європи.

За результатами дослідження Л. І. Романовської, система навчання фахівців

для надання соціальних послуг у Великій Британії поділена на декілька рівнів. Перші чотири ступені – недипломовані соціальні працівники, які безпосередньо забезпечують обслуговування клієнтів у різних соціальних закладах. П'ятий-шостий ступені – дипломовані спеціалісти соціальної роботи, які пройшли відповідну підготовку в університетах чи коледжах [2].

Як зазначає автор, у традиційних освітніх закладах абітурієнтам пропонують денні програми з дворічним або, іноді, трирічним терміном навчання. Також існує можливість пройти дистанційний курс підготовки, модульний курс, навчатися через систему отримання кредитів-балів.

Науковець пише, що значним здобутком британської системи підготовки соціальних працівників є професійна практична підготовка, ефективність якої забезпечується чіткою координацією діяльності університетів і соціальних закладів, інтеграцією теорії та практики, різноманітністю моделей практичної підготовки, методичними розробками.

Також, на думку Л. І. Романовської, професійна підготовка в країні орієнтована як на професійний, так і на особистісний розвиток спеціаліста, який повинен мати значний обсяг знань, умінь та навичок у поєднанні з відповідними особистісними якостями і здатністю до творчого, нестандартного вирішення проблем клієнта [2]. Більшість навчальних закладів Великобританії не готує фахівців соціальної роботи широкого профілю, але незалежно від спеціалізації обов'язковим є вивчення таких дисциплін, як: психологія (загальна, вікова, соціальна), фізіологія, соціологія, соціальні структури, соціальна політика, управління, право, соціальне законодавство, теорія та практика соціальної роботи, філософія соціальної роботи, етика, інформатика. Спеціалізація відбувається за рахунок спецкурсів навчальних дисциплін відповідно до майбутньої роботи соціального працівника: 1) з дітьми і підлітками; 2) з правопорушниками й ув'язненими; 3) з хворими (у системі охорони здоров'я); 4) з інвалідами; 5) з людьми похилого віку; 6) з громадою; 7) у системі соціального захисту [2].

Т. В. Семигіна надає свою класифікацію моделей навчання фахівців у соціальній галузі. Моделі підготовки соціальних працівників, які сформувались на сучасному етапі в європейських країнах, вона пропонує класифікувати таким чином: 1) академічна (отримання кваліфікації) і практична (перепідготовка кадрів, сертифіковане навчання)

моделі; 2) традиційна/стаціонарна і дистанційна/відкрита (заочна) моделі; 3) наскрізна і модульна моделі [3]. У європейських університетах присуджують ступінь «бакалавр соціальної роботи» (BSW), «магістр соціальної роботи» з різноманітними можливими спеціалізаціями (MSW), «доктор філософії з соціальної роботи» (PhD in SW).

Як стверджує автор, у Європі немає узгодженого переліку базових умінь та компетенцій, які повинні мати соціальні працівники. Це віддано на розсуд національних асоціацій соціальних працівників. Національні асоціації можуть орієнтуватися на документ «Світові стандарти освіти і підготовки фахівців із соціальної роботи» (Global Standards for Social Work Education and Training), ухвалений у 2004 р. Міжнародною асоціацією шкіл соціальної роботи та Міжнародною федерацією соціальних працівників. У цьому документі, зокрема, визначено стандарти щодо: навчальних програм, включно з практикою; стандарти щодо базового навчального плану; стандарти щодо викладацького складу тощо [3].

Г. Скачкова, яка досліджує досвід підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з особами, що мають особливі освітні потреби, доходить висновку, що у Франції соціальних працівників до роботи з особами, що мають особливі освітні потреби, готують на декількох рівнях. Вища освіта поділяється на цикли, з яких перший цикл підготовки фахівців соціальної сфери є переважно загальноосвітнім. Перевагою допрофесійної, початкової, середньої та вищої освіти I циклу є те, що в навчальній програмі практичної складової більше, ніж теоретичної. Особи, які отримали свідоцтво про закінчення спеціальності «соціальна робота» на цих рівнях, у Франції мають змогу здійснювати психолого-педагогічну діяльність, розробляти проекти різної спрямованості, складати звіти з реалізації проектів надання індивідуальної та групової соціальної допомоги [4].

Автор зазначає, що навчання на другому циклі вищої освіти у Франції відбувається у формі магістратури або ліцензіату. Фахівців, які отримали диплом ліцензіата, можуть працювати на адміністративних посадах у різних закладах соціальної спрямованості або продовжити навчання в магістратурі. Проте, слід відмітити, що на старших курсах теоретичної підготовки все ж більше практичної [4].

Як стверджує В. Є. Робак, у Німеччині фахівців для соціально-педагогічної сфери готують за двома напрямками – соціальна педагогіка і соціальна робота, а в силу значної подібності у змісті їх підготовки в деяких вищих

ці спеціальності навіть поєднуються на засадах інтеграції [1]. Система професійної підготовки соціальних педагогів у Німеччині складається з чотирьох рівнів: допрофесійний, рівень професійних училищ, рівень середньої спеціальної освіти і рівень вищої освіти.

Специфіка підготовки соціальних педагогів і соціальних працівників вищих освітньо-кваліфікаційних рівнів у Німеччині полягає в об'єднанні їх навчання, створенні інтегративних дисциплін, курсів, форм навчання [1]. Автор наголошує, що в Німеччині на сьогодні діє триступенева система вищої соціальної / соціально-педагогічної освіти: бакалаврат, магістратура і докторантура. Професійну підготовку соціальних працівників здійснюють у вищих навчальних закладах трьох типів: вищі фахові школи, університети, фахові академії. Підготовка магістрів із соціальної роботи в Німеччині здійснюється в університетах, окремих вищих фахових школах, приєднаних до університетів, або в школах, які мають багаті традиції. Ця підготовка передбачає поглиблену спеціалізацію з обраного напрямку [1].

Як стверджує В. Є. Робак, необхідною умовою зарахування абітурієнтів на спеціальність “Соціальна педагогіка” є наявність допрофесійної підготовки. Найбільш поширеними формами її здійснення є різні види волонтерської роботи, яка здійснюється під керівництвом професійних соціальних педагогів, а також вивчення старшокласниками факультативного курсу “Соціальна педагогіка / соціальна робота” [1].

Сама природа життя в сучасному європейському суспільстві передбачає певну європеїзацію або інтернаціоналізацію. Цільові групи, з якими стикаються соціальні працівники, відрізняються за етнічною ознакою, історією та практикою. До них належать люди, що походять з Марокко, Туреччини, Суринаму, а не загальнодержавної цільової групи минулого. І хоча місцевий контекст залишається дуже важливим у практиці соціальної роботи, це контекст, що складається з декількох етносів. Крім того, важко уявити, що європейські держави можуть вийти за межі впливу наднаціональних структур у зв'язку з їхньою національною соціальною політикою та практикою. Сучасні процеси модернізації та глобалізації тягнуть за собою незаперечний ступінь взаємозалежності між державами. Європейські програми, такі як Еразмус або Сократ, зміцнюють європейський вимір у освіті соціальної роботи [7].

Дослідження, проведене М. Фрейтас, присвячене процесу навчання соціальних працівників у Нідерландах. Нідерландський підхід характеризується поняттям, що клієнт повинен бути задоволений у своєму природному середовищі. Він зосереджується на заходах із запобігання та самовдосконалення, які разом дозволяють використовувати більш обґрунтовані методи. Сьогодні існує шість освітніх програм із соціальної роботи, що ведуть до 4-річного бакалавра (НВО Raad 2001) [7]:

- Традиційна соціальна робота.
- Соціально-педагогічна робота.
- Творча терапія.
- Громадська робота.
- Послуги соціального захисту.
- Управління персоналом та працею.

Освіта соціальної роботи відкрита для осіб без попереднього професійного досвіду в соціальній роботі на рівні вищої професійної освіти. Проте в деяких школах соціальної роботи існують успішні курси післядипломної освіти.

Випускники програм соціальної роботи можуть продовжувати ступінь доктора в університеті, але їх конкурентоспроможність стримується обмеженими навичками дослідження, оскільки основним акцентом є практика.

Перший рік навчання в соціальній роботі – це рік орієнтації, відбору та консультацій. Вона містить вступ до професії та відповідні предмети: психологія, соціологія, право, філософія, соціально-економічна історія, творча гра та інша виразна робота. Наступні три роки продовжують роботу за проектами і включають такі предмети, як методологія і теорія в конкретній сфері соціальної роботи, економіки, філософії, права, соціального законодавства, організаційного розвитку, досліджень, статистики та інформаційних технологій [7].

На відміну від деяких інших країн Європи, соціальна робота в Нідерландах не є спірною професією. Вона має свої власні правила та процедури як професія, тобто відстань від клієнтів, цілі та результати та додана вартість. Голландський соціальний працівник є посередником між соціально вразливими особами і їх активною участю в суспільстві.

Професія соціальної роботи все ще переважно фінансується державою (децентралізована до місцевих / регіональних

органів влади) і надається приватними незалежними організаціями соціального забезпечення. На нього впливають чинники сучасного суспільства, тобто заходи контролю якості, збільшення навантаження на справи, конкурентні ринкові механізми, інформаційні заходи, загальні підходи, управлінський підхід та поділ на шість професійних областей, а саме: традиційні соціальні працівники; соціальні педагоги; творчі терапевти; працівники громад; соціальні захисники; менеджери з персоналу та праці [7].

Соціальний працівник повинен стати значною мірою різнобічним професіоналом, тому метою створення комплексного підходу до надання соціального забезпечення є виклик, оскільки він вимагає постійного діалогу та співпраці з (місцевими, регіональними) зацікавленими сторонами, наприклад, соціальними працівниками, школами, поліцією, охороною здоров'я та місцевим урядом. Завдання соціального працівника полягає в тому, щоб надати клієнту інструменти для завоювання довіри і більш оптимальної участі в суспільстві. Наголос робиться на розробці заходів, які запобігають особистим, реляційним та соціальним проблемам. Групи клієнтів «активізуються» для оптимізації своїх сильних сторін і можливості самостійно рухатися вперед. Попереднє зосередження уваги на особі задля вирішення проблеми змістилося в напрямі комунікації та взаємодії людини та суспільства.

Висновки. Підготовка компетентного соціального службовця – це не просте завдання. Зміст роботи соціальних працівників є більш складним і ґрунтовним, тому часто виникає необхідність виходити за межі окремих випадків, поглиблюючи професійність під час роботи з громадянами.

Соціальним працівникам необхідно постійно вдосконалюватися через практику і рухатися в межах навчального та інформаційного суспільства. Здатність адаптувати методи роботи та боротися зі змінами стає критичною як для практиків, так і для педагогів. Таким чином, посилене співробітництво між професіоналами в галузі освіти та соціальної роботи може сприяти появі більш підготовлених соціальних працівників, здатних оволодіти своєю професією в складні часи.

Список використаних джерел.

1. Робак В. С. Система підготовки соціальних працівників у деяких зарубіжних країнах / В. С. Робак // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. – 2013. – № 2. – С. 206-210. – Режим доступу : http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nzspp_2013_2_38.pdf - Дата звернення 11.01.2019р.
2. Романовська Л. І. Система підготовки фахівців з соціальної роботи за кордоном на прикладі розвинених країн [Електронний ресурс] / Л. І. Романовська // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2013. – № 3. – Режим доступу : http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnadps_2013_3_21.pdf - Дата звернення 15.01.2019р.
3. Семигіна Т. В. Європейські моделі дистанційної підготовки соціальних працівників: уроки для України [Електронний ресурс] / Т. В. Семигіна. – Режим доступу : http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7495/Semigina_Yevropeiski_modeli.pdf - Дата звернення 20.01.2019р
4. Скачкова Г. Зарубіжний та вітчизняний досвід підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з особами, що мають особливі освітні потреби / Г. Скачкова // Освітологічний дискурс. – 2018. – № 1-2 (20-21). – С. 116-128. – Режим доступу : <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/download/491/406>. - Дата звернення 15.01.2019р
5. European Commission - Statement [Electronic resource]. – Access mode : http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-18-6390_en.htm. - Дата звернення 08.01.2019р
6. European Pillar of Social Rights [Electronic resource]. – Access mode : https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_en.pdf. - Дата звернення 16.01.2019р
7. Freitas M. J. Social Professional Work and Education in The Netherlands [Electronic resource] / M. J. Freitas. – Access mode : https://www.researchgate.net/publication/242288701_Social_Professional_Work_and_Education_in_The_Netherlands. - Дата звернення 17.01.2019р
8. Threlfall M. The Social Dimension of the European Union: Innovative Methods for Advancing Integration / M. Threlfall // *Global Social Policy*. – 2007. – Des. – P. 271-293. – Access mode : https://www.researchgate.net/publication/249723637_The_Social_Dimension_of_the_European_Union_Innovative_Methods_for_Advancing_Integration. - Дата звернення 17.01.2019р
9. Social Protection / Site of European Commission [Electronic resource]. – Access mode : <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1063>. - Дата звернення 16.01.2019р

References.

1. Robak, VYe 2013, 'Systema pidhotovky sotsialnykh pratsivnykiv u deiakyykh zarubizhnykh krainakh' [System of training of social workers in some foreign countries], *Naukovi zapysky NDU imeni M. Hoholia*, no. 2, pp. 206-210, viewed 11 January 2019, <http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nzspp_2013_2_38.pdf>.
2. Romanovska, LI 2013, 'Systema pidhotovky fakhivtsiv z sotsialnoi roboty za kordonom na prykladi rozvynenykh krain' [System of training of specialists in social work abroad on the example of developed countries], *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*, no. 3, viewed 15 January 2019, <http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnadps_2013_3_21.pdf>.
3. Semyhina, TV 2015, 'Yevropeiski modeli dystantsiinoi pidhotovky sotsialnykh pratsivnykiv: uroky dlia Ukrainy' [European models of distance training for social workers: lessons for Ukraine], *Elektronnyi arkhiv Natsionalnoho universytetu Kyievo-Mohylianska akademiia*, viewed 20 January 2019, <http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7495/Semigina_Yevropeiski_modeli.pdf>.
4. Skachkova, H 2018, 'Zarubizhnyi ta vitchyzniani dosvid pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv do roboty z osobamy, shcho maiut osoblyvi osvitni potreby' [Foreign and domestic experience of preparing future social workers to work with people with special educational needs], *Osvitohichnyi dyskurs*, no. 1-2 (20-21), pp. 116-128, viewed 15 January 2019, <<http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/download/491/406>>.
5. European Commission – Statement 2018, viewed 08 January 2019, <http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-18-6390_en.htm>.
6. European Pillar of Social Rights n.d., viewed 16 January 2019, <https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_en.pdf>.
7. Freitas, MJ 2003, *Social Professional Work and Education in The Netherlands*, viewed 17 January 2019, <https://www.researchgate.net/publication/242288701_Social_Professional_Work_and_Education_in_The_Netherlands>.
8. Threlfall, M 2007, 'The Social Dimension of the European Union: Innovative Methods for Advancing Integration', *Global Social Policy*, Dec., pp. 271-293, viewed 17 January 2019, <https://www.researchgate.net/publication/249723637_The_Social_Dimension_of_the_European_Union_Innovative_Methods_for_Advancing_Integration>.
9. Social Protection / Site of European Commission, viewed 16 January 2019, <<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1063>>.

Стаття надійшла до редакції 01.02.2019р.